

Petdeset let gozdnih učnih in tematskih poti v Sloveniji

Turistična zveza Slovenije je leto 2024 razglasila za leto tematskih poti. V letu 2024 je namreč 50. obletnica gozdnih učnih poti v Sloveniji. Pokojni dr. Milan Ciglar je k nam prinesel zamisel o gozdnih učnih poteh iz nemškega kulturnega okolja, kjer je bil obisk gozdne učne poti (Waldlehrpfad) namenjen predvsem družinam. Prve tri takšne poti so bile pri nas odprte že leta 1974, in sicer Šmarnogorska na Grmadi pri Ljubljani (1. 6. 1974) in v Bistri pri Vrhniki (31. 5. 1974), kmalu za njima, še istega leta, še pot Svečina (12. 10. 1974 z avtorji: Ivan Juvan, Franc Cafnik, Ivo Žnidrešič in Stanko Martin). Obiskovati so jih začele šolske skupine, mnogo bolj kot so jih obiskovale družine. Šmarnogorsko Grmado so uredili: Gozdno gospodarstvo Ljubljana, Komunalno podjetje Rast in Planinsko društvo Šmarna gora. Idejne zasnove je podal dr. Milan Ciglar s sodelavci: Marjo Zorn, Ivanom Žonto, Sonjo Koblar in Tonetom Lesnikom. Začelo pa se je z gozdnimi učnimi potmi in prvi snovalci so bili gozdarji, ki so imeli pri svojem delu jasen namen: med ljudi širiti znanje o gozdu in gozdarstvu na

zanimiv in privlačen način v gozdu samem. Po letu 1974 se je število tematskih poti povečevalo, nastajale so v vseh predelih Slovenije, pojavljala so se nova imena in tudi nove vsebine.

V preteklosti so na pobudo Turistične zveze Slovenije skupaj z Zavodom za gozdove Slovenije potekala strokovna srečanja na temo tematskih gozdnih učnih poteh v Sloveniji. Leta 1986 je bil v Radovljici seminar z naslovom Gozdne učne poti v Sloveniji. Leta 1987 je izšel zbornik Gozdne učne poti v Sloveniji, ki ga je uredil doc. dr. Boštjan Anko. V njem so zapisane analize več kot desetletnega razvoja poti in že zarisane prihodnje usmeritve. V družbi so se začele bistvene spremembe glede pogleda na naravo in okolje. Izkustveno učenje v naravi je začelo dobivati nove module. Turizem je postajal vse večja stalnica v prostoru, še posebno se je začelo razvijati pohodništvo. Začele so se rojevati nove tematske poti z novimi vsebinami, navezane na naravno in kulturno dediščino.

V letu 2004 je posvet Po poteh dediščine od Idrije do Kolpe že bolj nakazal usmeritve za razvoj učnih poti Ministrstva za okolje. Na posvetu so že omenjali številko več kot sto učnih poti v Sloveniji in omenjali vrsto različnih snovalcev poti (upravljalci naravnih parkov, šole, občine; med društvi so bila najštevilčnejša turistična društva, a tudi jamarsko, polharsko, čebelarstvo, društvo vodarjev, društvo za opazovanje in proučevanje ptic, taborniki oziroma skavti).

V letu 2005 je bila na pobudo Slovenske turistične organizacije pripravljena Strategija turističnega proizvoda pohodništva v Sloveniji, izšla je tudi študija.

Ponovno pa je bil v Gornji Radgoni 24. 8. 2008 na pobudo ZGS in TZS (Komisija za razvoj turizma v gozdnem prostoru) in Pomurskega sejma posvet o upravljanju gozdnih učnih, turističnih in drugih tematskih poti. Na sejmu Turizem in prosti čas, ki je bil 23. 1. 2010, je v organizaciji Pohodništvo in kolesarjenje GIZ, Turistične zveze Slovenije, Planinske zveze Slovenije, Centra za zdravje in razvoj Murska Sobota, Zavoda za gozdove Slovenije in STO potekala okrogla miza z naslovom

Slika 1: Risba: Ciril Horjak Alias dr. Horowitz

Gozdarstvo v času in prostoru

Označevanje in vzdrževanje tematskih pohodnih poti v Sloveniji.

V letu 2010 sta nastali študija o označevanju in celostna grafična podoba tematskih poti.

V letu 2008 je bila ustanovljena Komisija za tematske poti, katere predstavniki so bili: Zavod za gozdove Slovenije, Turistična zveza Slovenije in Giz Pohodništvo in Kolesarjenje.

V letu 2011 so začeli ocenjevati tematske poti v Sloveniji.

V letu 2012 je nastala študija Priporočila in navodila za oblikovanje in vzdrževanje vseh tematskih poti v okviru projekta Posavske poti prijetnih doživetij.

V letu 2013 je bil Posvet o tematskih poteh v Sloveniji na gradu Rajhenburg. Turistična zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, Pohodništvo in kolesarstvo GIZ, CPT Krško, KŠTM Sevnica in KTRC Radeče so s številnimi partnerji organizirali posvet s sloganom: **TEMATSKE POTI NAS POVEZUJEJO IN UČIJO, MANJ JE VEČ**, kjer so zapisali: » **Turistični proizvod pohodništva, kolesarjenja, je že in vodnih aktivnosti želi postati jasno definiran produkt aktivnih prostočasnih doživetij v naravi in kot tak še**

pomembnejši element komplementarne turistične in izobraževalne ponudbe na celotnem področju države. Tematske/naravoslovne oz. učne poti so pri nas najbolj pogost način interpretacije narave.«

Gozdne učne poti so označene poti skozi gozd, dolge večinoma do pet kilometrov, opremljene s poučnimi besedili na informativnih tablah in drugimi napravami, namenjenimi za izobraževanje o funkcijah gozda, ekološkem ozaveščanju ter sprostitveno-zdravstveni vlogi. Na poteh, kjer je bolj poudarjen turistični pomen, naj bi bila izobraževanje in ozaveščanje o naravi vključena v turizem kot gospodarsko dejavnost. V turizmu naj bi torej gozdne učne poti vsaj posredno prispevale k večjemu finančnemu učinku celovite turistične ponudbe nekega kraja ali območja. Gozdne učne poti uvrščamo med tematske poti.

Komisija za naj pot pri Turistični zvezi Slovenije in Komisija za gozdne učne poti pri Zavodu za gozdove Slovenije s partnerji v ponazoritev 50-letnice načrtujeta več dogodkov:

- fotografsko razstavo Tematske poti v Sloveniji v preddverju Trškega dvorca v starem delu Sevnice

Slika 2: Tematska pot: Gozd je kultura v Sevnici (foto: J. Prah)

Gozdarstvo v času in prostoru

- Tematske poti v Sloveniji, predavanje na seminarju za mentorje zgodovinskih krožkov, Muzej novejšje in sodobne zgodovine Slovenije
- mednarodni fotonatečaj: Gozdno učne in tematske poti v Sloveniji
- Gozdno učne in tematske poti v Sloveniji, razstava na Jakopičevem sprehajališču v parku Tivoli, Ljubljana
- zbornik: Gozdne učne in tematske poti v Sloveniji, 50 let
- Gozdarski študijski dnevi, Gozdni prostor s številnimi vlogami gozda
- štirinajst naj gozdnih učnih poti v letu 2024
- Klepet na Risovi poti
- razstavo: Gozdno učne poti v Sloveniji, preddverje GIS
- Sejem Alpe Adria, Gozdno učne in tematske poti v Sloveniji 50 let

Nedvomno velja nameniti gozdnim učnim potem in tudi tematskim vsebinski premislek z jasnimi strateškimi cilji. S široko paleto poti želimo doseči izobraževanje, ohranjanje, trženje,

promocijo, usmerjanje obiskovalcev od parkirnega mesta naprej, obiskovalcem ponuditi prijetno izkušnjo itn. Zato je treba pripraviti sporočila in didaktične objekte, ki bodo zadovoljevali izredno širok krog obiskovalcev. Marsikje gre razvoj od klasičnih učnih poti v smer doživljajskih poti, ki obiskovalcem poleg racionalnih razlag in možnosti vizualnega opazovanja ponujajo tudi druge aktivnosti (lokalna zgodba itn.).

Naravo doživljamo različno, pri čemer imajo še posebno pomembno vlogo naši čuti: vid, sluh, voh, tip in okus. Sodobne tematske poti ne zagotavljajo samo informacije, ampak sledijo konceptu vključevanja obiskovalcev v interaktivne procese spoznavanja in izkustva narave oz. vsebine na poti.

Jože PRAH
Zavod za gozdove Slovenije

Slika 3: Mašunska gozdna učna pot (foto: J. Prah)